

KÜLÖNLÉNYOMAT
A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM
1922—23. TANÉVI ÉVKÖNYVÉBŐL.

VILÁGBÉKETÖREKVÉSEK

IRTA:
DR. TEGHZE GYULA
EOGYETEMI NY. R. TANÁR.

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEMI NYOMDA.

KÜLÖNLENYOMAT

**A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM
1922—23. TANÉVI ÉVKÖNYVÉBŐL.**

VILÁGBÉKETÖREKVÉSEK

IRTA:

DR. TEGHZE GYULA

EOYETEMI NY. R. TANÁR.

E 129/3

VILÁGBÉKETÖREKVÉSEK.

A lezajlott világháború az államok eddigi egyensúly állapotát felforgatta, bírtokállományukban óriási változást idézett elő, de ép ezen felforgatás felkeltette a vágyat az eddigi bizonytalan, anarchistikus államközi állapotok megszüntetésére, a nemzetek közt tartós, állandó béke létesítésére.

S tényleg a párizsi békék, illetve a trianoni egyezmény alkotásai között egy oly eszmével találkozunk, mely most még tökéletlen alakban lép fel, és nem megegyezésen, szerződésen, hanem erőszakon, a győző hatalmak akarátán nyugszik, de amely egyezmény egy szebb jövő, egy boldogabb kor, a jog, az igazság uralmának bekövetkezését helyezi kilátásba, melyben a háború ismeretlen volna s a világbéke teremtné meg e földön.

Bármily rettenetesekek is voltak azok az áldozatok, melyeket a háború Európától, a legyőzött népektől, de különösen tőlünk követelt, bármily súlyosak is, a veszteségek, melyek e küzdelem kimenetelével bennünket értek, némileg megnyugtató volna, ha e háború eredményeként a népek egy oly egyezsége létesülne, melynek alapját nem a hatalmasak önkénye, hanem a jog, az igazság képezné.

A gondolatnak, mely ez eszmét megvalósítaná, még csak derengésével találkozunk, de hisszük és reméljük, hogy a történet folyamán mindinkább erősbülni fog ez irányzat s végül — általánossá válva — uralkodóvá lesz.

E gondolat: *a népek, a nemzetek szövetségének, a világbékének eszméje.*

Vizsgáljuk ez eszme fejlődését a történelemben; nézzük minő törekvések előzték meg a most létesülő nemzetek szövetségét, s kíséreljük meg kifejteni ez utolsó alakulat jellegét s vázoljuk hiányait, fogyatékosságait, és tökéletlenségeit.

A nemzetek szövetségének, a világbékének gondolata a népek történelmében nem új.

Primitív népek, valamint a nagy keleti birodalmak e gondolatot nem ismerik. A másik törzs, illetve állam, itt még pusztá objectum: zsákmányolás tárgya, melyet csak kiírtani, vagy meghódítani, tárgyként rabszolgaként bekebelezni lehet, kívül szemben szövetségnek helye nincs.

De már a zsidók, mint az *Jezsaiás* és *Zachariás* műveiből (Jezs. 2. 4.; Zach. 8. 11—12.) kitűnik, ismerték a gondolatot. Talán a babiloniaktól átvett paradicsomnak, valamint egy aranykornak képzete is ez eszmét fejezi ki. Ez eszme a görögöknél, habár egy kisebb körben az amphyktoni szövetségekben, melyek ugyan elsősorban vallásos egyesülések voltak, de emellett politikai jelleggel is bírtak, meg is valósult, amennyiben céljuk a háború szenvedéseinek enyhítése volt, tiltván a háborúban a városok lerombolását, a folyóvíznek elzárását. (*Gercke und Norden*: Einleitung in die Alterthumswissenschaft. III. 1912. 370. l.)

Nagy Sándor birodalmában, mely azonban még hódításon nyugszik, is fellép a stoikus *Zeno* bölcséletében a világállam gondolata, mely ugyan nem nemzetek, államok szövetsége, hanem egyesek, világpolgárok egyesülése.

A római világbirodalom ellenben uralmon s nem egyenrangú népek szövetségén nyugszik.

A középkorban a német—római birodalom, bár teljesen sohasem valósult meg s legfeljebb mint eszme élt a népek lelkében, szintén egy egységes világállam létesítésére törekedett, s így a fennhatósága alá tartozó nemzeteket nem mint államokat, hanem mint tartományokat kívánta felölelni. A császárság erkölcsi tekintélyét különben nemcsak kisebb népek, de Franciaország és Anglia is, elősmerték.

A másik hatalom, mely e korban Európa népeit egyesíteni akarta, a pápaság volt. Eleinte e törekvésében együtt-haladt a császársággal, de a pápaság nemsokára a maga számára követelte a fennhatóságot. Hogy e célt elérhesse, mindenekelőtt az Egyházban kellett a feltétlen hatalmat megszerezni. Elméletileg e törekvését a pseudó-izidori gyűjteménnyel, Gratián decretáliáinak segélyével, erkölcsileg a keresztes-háborúk propagálására támaszkodva, az egyházi rendekkel szövetekezve, az egyetemekre hivatkozva, ezt többé-kevésbé el is érte s az Egyház autonómiáját, valamint az ökümeniai zsinat törvényhozó jogát II. Incze meg is törte.

A pápa tényleg a császár fölé emelkedett. Ővé a világon a legfőbb törvényhozó hatalom. Ő parancsol császároknak, királyoknak, az összes hatóságoknak, kezében tehát a végrehajtó hatalom. Ő a legmagasabb bíró, ki a világi hatalmak vizsálya fölött ítélkezik. Maga a császár uralmát a pápa megerősítése folytán bírja, tőle nyeri azt hűbérként, s így neki engedelmességgel és hűséggel tartozik. A pápák ezen hatalmukat tényleg gyakorolták is, nemcsak a kontinensen, hanem Földnélküli János alatt Angliával szemben is. Az Egyháznak egyetemes uralomra való igénye még a XV. században is érvényesült, midőn az újonnan felfedezett világrészeket az államok között szétosztogatta.

Mindezen esetekben nem nemzetközi törekvésekkel, hanem egységes államalakulatokkal állunk szemközt.

Különbözik ezektől *Podiebrád* cseh király terve.

1460-ban a király megbízásából *Antonius Marinus* a keresztyén államok egyesülésének tervét készítette el a török uralommal szemben.

Az uralkodók egymásnak tiszteletet, szeretetet, hűséget és szükségben segítséget fogadnak.

A szövetség tagjai között a viszályok döntő bíraskodás útján rendeztetnek. Ha valamelyik tagja a szövetségnek idegen uralkodó által megtámadtatnék, úgy a szövetség követeket, oratoreseket, küld ki, kik a viszályt békésen elintézni törekszenek. Ha ez nem sikerül, a szövetség a megtámadott mellé áll és segílyt s védelmet nyújt neki. Idegen hatalmak között is kész a szövetség a békéltetésre s ha törekvése nem sikerül, annak a hatalomnak pártjára áll, amelyik kész a fegyveres döntésről lemondani.

A szövetséget *a megbízottak, a követek gyűlése* képviseli, mely rendelkező hatalommal bír. A gyűlés dönt a közös hadviselés, s a hódított területek sorsa felől. A szövetség először Svájcban, Bázelen ülésezik, azután felváltva, a többi államokban. Határozathozatalhoz a követek nemzetek szerint csoportosítvák. Németország fejedelmei a gyűlésen egy szavazattal bírnak, hasonlóképp az olasz fejedelmek, valamint Franciaország a gall fejedelmekkel. Az egyes nemzeteken belül szavazat tekintetében a többség dönt. Szavazategyenlőség esetén a tisztelet és érdem irányadó. Ha egy nemzet állásfoglalása tekintetében megállapodásra jutni nem tud, úgy szava a nemzetek gyűlésén nem vétetik figyelembe.

A követek gyülekezete mellett van egy *döntő bíróság* is, (*Consistorium sive parlamentum*) melynek feladata, hogy a szövetség tagjai között felmerülő viszályok felett döntsön. Ennek szervezetét a szövetség megalakulása után állapítja majd meg.

A császárról és a német-birodalomról a tervezet említést nem tesz, mert az egész rendszer demokratikus jellegű s elvet minden felsőséget.

Podiebrád ezen terve arra irányult, hogy ekként a keresztyén fejedelmeket egyesítve, a pápa tekintélyét csökkentse, másrészt, hogy a maga helyét — bár az üdvözítő egyházat elhagyta — a katolikus fejedelmek körében biztosítsa.

De az államok egyesülésének kérdése elméletileg is fellépett.

Dubois Péter, „*De Recuperatione Terre Sancte*” című művében (1305—1307) azt tanácsolja, hogy a pápa a francia király indítványára Rómában *zsinatot* hívjon össze, mely egyrészt a keresztes háborúk felett tanácskozzon, másrészt az

európai államrendszert is reformálja. Egy *döntő bíróság* gondolata merül itt fel, mely a szuverén fejedelmek közötti viszályokat rendezné. Az államok állandó döntő bíróságot létesítenének, melynek kebeléből viszály esetén mindenik fél 3—3 bírót választana s az ekként létesülő testület döntene a vitás ügyben. A döntés ellen felebbezésnek van helye a Szent-Székhöz.

Az eljárás részletesen rendezve van; hasonlókép az ítélet végrehajtása is. Ha valamelyik fél nem engedelmeskedik a hozott határozatnak, avagy mellőzve a döntő bírósági eljárást, megtámadja a másik felet, a végrehajtás ez ellen a többi zsinati tagok részéről megindul. A békebontót a többiek seregei körülvesszik, elzárják s kiéheztetik. A népet meghódítva, javaitól megfosztják, területéről elűzik s a Szentföldre szállítják.

A francia király szupremáciáját, a pápa fennhatóságát szolgálta volna e mű.

A XV. században az önálló, független állam gondolata kialakult.

Már *Machiavellit* munkáiban ez az eszme vezette, kifejezetten ez a gondolat nyilvánul azonban meg *Bodin*: „Six livres de la république“ 1577-ben megjelent művében, valamint *Emeric Crucé* „Le nouveau Cynée“ című munkájában (1623.)

Crucé állást foglal azon ez időben általános felfogás ellen, hogy valamely állam biztonságát a szomszédos államok szerencsétlensége és balsorsa követeli. A kereskedelem s államok közötti forgalom érdekében az általános békét nélkülözhetetlennek tartja. E béke egy *nemzetközi bíróság* felállítása által volna elérhető, mely bíróságban az összes államok — Ázsia és Afrika államai is — képviselve lennének s amely az államok felett — azok egymás közötti viszályai esetén — ítélnék. A bíróság székhelye *Velence* lenne.

E gondolat, az állandóbb béke gondolata, nyert tényleg a harmincéves háborút befejező westfaliai békében (1648.) kifejezést, midőn ez „az európai politikai egyensúly“ eszméjét akarta határozataival megvalósítani.

Az államok jellemvonása most már a szuverénitás, a minden fennhatóságtól mentes uralom.

A kapcsolat, mely most már ezek között létesül, nemzetközi.

A mű, mely ez időben szintén az államok egyességét kívánja szolgálni, de az államról alkotott felfogás változását már szintén figyelembe veszi, *Sully herceg*, IV. navarrai Henrik miniszterének műve. A munka címe: „Memoires des sages et royales oeconomies d'Estat, domestiques, politiques et militaires d'Henry le grand“ (1642—1661).

Alapgondolata e műnek már az *európai egyensúly*.

Európa nemzetközi közösséget alkotna, melynek külön alkotmánya és állandó szervezete lenne. Az alkotmányt az

Európát képező 15 hatalom teremtené meg. Egy *európai senatust* létesítenének ezek a görög anphyktiói tanács mintájára. Az összes keresztyén államok meghatalmazott kiküldöttjeiből állana e tanács. Kiegyenlítené ez az államok között az ellentéteket s határozná közös ügyekben. A tanács állandóan ülésezne. A senátus berendezését maga állapítaná meg. A császár, a pápa, Franciaország, Spanyolország, Anglia, Dánia, Svédország, Lengyelország, Lombardia és Velence *négy*, a többi kisebb hatalmak *két* követet küldenének. A senátus székhelyét változtathatná. Ezenkívül *hat* külön tanács működne területi hatáskörrel. Ezek intézkedései ellen felelősségnek van helye a senátushoz, mely végérvényesen dönt.

A szövetség szabályait egy nemzetközi *végrehajtó hatalom* biztosítja. E célból külön hadsereg alakítatik, melyhez mindegyik állam egy meghatározott contingenssel járul. Ez a hadsereg egyúttal a törökök elleni közös védelemül is szolgál.

Hasonló jellegű mint az előbbieket *William Penn*-nek Pennsylvánia állam alapítójának „*Essay on the present and future peace in Europe*” (1693) c. műve. Tervezetének központját egy állandó nemzetközi kongresszus képezné, mely nemcsak tanácskozó testületként jelentkezne, de egyúttal az államok közt döntő bíraskodást is gyakorolna. A mű 10 fejezetet és egy összefoglaló szakaszt tartalmaz.

A negyedik fejezet: „Az általános, illetve európai békéről s ennek eszközeiről” szól. Európa fejedelmei egy „Rendi gyűlésbe vagy Parlamentbe” megbízottakat küldenének, kik hivatalosan lennének az államokra vonatkozólag jogszabályokat alkotni. A megbízottak évenként, vagy minden két avagy három évben egyszer összejönnének. E gyűlés az „Európai népek parlamentje” lenne. E parlament ítél az uralkodók között felmerülő viszályok tekintetében, amennyiben azok — az ülés előtt — külön megbízottak által nem rendeztetnének. Ha valamely uralkodó a felmerült viszályt a népek parlamentje elé vinne, avagy magát a döntésnek alávetni vonakodik, s fegyverhez nyúl, úgy a többi hatalmak a vonakodó államot a hozott határozat betartására kényszeríteni fogják. A 6. és 7. fejezetek a népeknek a gyűlésben való képviseltetéséről szólnak; itt a szerző, tekintettel van az illető országok gazdasági állapotára is. A 8. fejezet az ülések rendjéről beszél, míg az utolsóban az egyesülés előnyeit tárgyalja.

Úgy *Podiebrád*, mint *Dubois* vagy *Sully* és *Penn* munkálatai politikai természetűek, a XVIII. században fellépő elméletek ezekkel szemben függetlenek a mindenkori társadalmi irányzatoktól és törekvésektől s tisztán bölcséleti jellegűek.

Ide *Saint Pierre* abbé, *Bentham*, *Kant*, valamint *Chr. Fr. Krause* műveit sorozhatjuk.

Saint Pierre abbé műve: „Abrégé du Projet de la paix perpétuelle.” 1728-ból való.

Az Európai államok szövetségének első rendszeres műve ez.

A szabályzat háromféle szabályokat tartalmaz, úgymint: 12 alapvető, 8 fontos és 8 hasznos szabályt. Az alapvető szabályok csak egyhangulag változtathatók meg; a többiek háromnegyed szótöbbséggel módosíthatók.

A munka II. kiadásában már csak 5 szabály van.

Az államok szövetsége 24 államból áll. Nagyobb államok önálló tagsággal bírnak, kisebbek egyesítettek. Nagyobbak azok, amelyek legalább 1,200.000 lakóssal bírnak. A kisebbeket akként kell csoportosítani, hogy együtt legyen ennyi lakosságuk. A szövetséghez való csatlakozás kötelező. Ha egy hatalom vonakodnék a szövetségbe lépni, úgy az bekebelezetik, vagy uralmától megfosztatik.

A szövetség által az államok egyesült erővel külső háborúk és belső zavargások ellen védekezni akarnak, kezessékednek egymás biztonságáért és területi sértetlenségükért; garantálják a szerződések betartását s igyekeznek viszályokat gyorsan kiegyenlíteni.

A szerződések biztosítása oly módon történik, hogy az államok közötti minden megegyezés a szövetség hozzájárulásával létesül. A terület biztosításának előfeltétele a határok megállapítása. E tekintetben a status quo ante az irányadó.

Az egyesülés főszerve a *senátus*. A senátus az államok 24 kiküldött képviselőjéből áll. Minden államnak, illetve államcsoportnak egy szavazata van.

A senátus törvényhozói, végrehajtói és bírói hatáskörrel bír. Közös kereskedelmi törvényeket hoz, egységes érem, mérték, súlyegységeket létesít. Dönt a tagállamok sorsa tekintetében trónüresedés esetén.

A senátus legfőbb kötelező bírói fórum. A szövetséges államok lemondanak örökidőre arról, hogy egymásközötti viszályaikat fegyverrel intézzék el. Kötelezik magukat, hogy igénybe veszik a senátus közvetítését, s ha a közvetítés eredménnyel nem járna, alávetik magukat a senátus döntésének. Ez egy 5 évre szóló időleges, majd később 5 év után végleges ítéletet hoz.

A követek itt utasításaik szerint szótöbbséggel határoznak.

A senátus dönt az alkalmazandó kényszer tekintetében. Ha egy állam a szerződést megszegi, vagy a döntő bírósági ítéletnek nem engedelmeskedik, úgy a szövetség közös erővel ellene fordul. Ha a háborúra az illető állam különösen is készül, az okozott kárért felelős.

A tagok a közös kiadások fedezéséhez meghatározott összeggel járulnak.

Külső támadások, illetve belső egyenetlenkedés megszüntetésére szövetségi hadsereg alkottatik. Ebben minden állam, tekintet nélkül nagyságára, egyforma számú hadsereget küld. Az aránytalanságok kiegyenlítése a kevésbbé megterhelt államok pénzzolgáltatása útján történik. A legfőbb vezért a senátus szótöbbséggel választja; ez nem lehet valamely uralkodóház tagja.

Az egyes államok békében is egyenlő számú hadsereget tartanak. E hadsereg 6.000 emberből áll. Ha valamely nagyobb államnak a belső rend fenntartására nagyobb hadseregre volna szüksége, úgy a szövetség engedélyével másik hadsereget is toborozhat, de csak idegen zsoldosokból, olyanokból, kiket az államhoz semminemű érdek vagy kapcsolat nem fűz.

A senátus *Utrechtben* tartja üléseit.

A követeket a szövetség tagjai küldik; ezek visszahívhatók. A senátus kétharmad szótöbbséggel kizárhatja kebeléből azokat a követeket, akik a szövetség békés szándékaival szembe szállanak.

Az ügyek írásbelileg előkészítettnek, javaslatok tételnek, egyes senátorok által elbíráltatnak. Az ülésben csak az indítványok tárgyaltnak s hozatnak a határozatok. A hozott ítélet általános kijelentés alakjával bír. Ha az érintett állam a proponált megoldást nem fogadja el, következik a névszerinti elítélés, kapcsolatosan a végrehajtás fenyegetésével.

A senátus alosztályokra oszlik; ezek egyike a vizsályok kiegyenlítésével foglalkozik. Csak ha a jó szolgálatok eredménytelenek, következik a bírói döntés.

A senátusnak a kormányoknál megbizottaik, s minden nagyobb tartományban kiküldötteik vannak, akik arra ügyelnek, hogy háborus előkészületek ne történjenek.

Bentham, mint azt „*Principles of international Law*“ c. munkájában kifejti, a döntőbírótság híve. A bíraskodást az összes államok követeiből álló kongresszus végzi. A tárgyalások nyilvánosak. Az igazságos ítélet végrehajtását szerinte a közvélemény biztosítja. Ha valamely állam mégis vonakodnék a hozott ítéletnek engedelmeskedni, úgy az a nemzetek közösségéből kiközösítetik. Ha ez az eljárás sem jár sikerrel, úgy nem marad más hátra, mint a fegyverrel való kényszerítés.

Épügy mint *Bentham*, erkölcsi szempontokat vegyít fel fogásába *Kant*.

Kant tanát „*Zum ewigen Frieden*“ (1795) c. munkájában fejti ki.

Felállítja a tételt, hogy az erkölcsi törvény általános, tehát nemcsak az emberi, hanem az állami cselekvésre is áll. Ha a politika igazi rendeltetéséhez hű marad, s az erkölcsi törvényt követi: ez szükségkép az örök békéhez vezet. Az út megjelöl-

lésére **Kant** az örök béke hat előkészítő és három végleges tételét állítja fel.

Az előzetes tételek parancsok, melyek feladata, hogy a népek lelkiületét az eszményi állapotra előkészítsék. Három gondolat hatja át e tételeket:

1. Egy állam se tegyen olyasmit, mi az államok egymás közötti bizalmát megrendítené.

2. Az államok együttléte a bizalom elvén épüljön fel. Végül:

3. Háborúra egy állam se készüljön.

Az 1. végleges tétel azt parancsolja, hogy az ember állami, mégpedig köztársasági, azaz önrendelkezésen nyugvó, alkotmányos közösségben éljen.

A 2. végleges tétel a nemzetközi jog rendjét adja: Az államoknak egymással szövetségben kell élniök. Az államszövetség azonban nem egy egységes állam; ez volna az eszmény, de a nemzeti eszme gátolja ezt az alakulást.

A 3. végleges tétel az általános világpolgárságról szól.

Egy másik bölcseő *Krause* *Frigyes* szintén alkotott egy európai népszövetség tervezetét. „Entwurf eines europaischen Staatenbundes“ (1814) c. művében.

Az európai államszövetség eleinte csak néhány államra terjeszkedne ki, később az összes európai népeket felölelné. Egyenrangú lenne vele egy ázsiai-, afrikai-, észak-, közép-, és délamerikai-, s ennek megfelelőleg az Ázsia és Amerika közötti szigetek hármass államszövetsége. Ezek együtt a világ jogszövetségét alkotnák.

Az összes népek, mint egyenjogú személyek, önmaguk által választott kormányformával bírhatnak, mely azonban más nép jogát nem sértheti. A szabad államszövetség organikus szövetségállam, melynél az egyensúly az államok közötti össz-működésben, — mint testben a szervek között — biztosítva van. Nemcsak a béke, hanem az államok jogi állapota is cél. Miként minden állam önként lép be a szövetségbe, úgy abból bármikor ki is válhat. Az egyedüli mód ez, mely által az államok között a politikai egyensúly létesülhet.

Az európai államszövetség egy alapszerződésen nyugszik, melynek tételei a következők:

1. A szövetséges államok abból a célból egyesülnek, hogy közöttük a nemzetek joga feltétlenül érvényesüljön.

2. E célból szükséges, hogy a nemzetek jogának törvényhozása létesüljön, az államok közötti viszonyok rendeztessenek, a törvényhozás fejlesztessek, s a szövetség úgy belülről, mint kívülről jövő támadások ellen megvédelmeztessék.

A nemzetek törvényének tételei a következők:

A) Minden állam egyformán jogosított tagja a népszövetségnek, tekintet nélkül lakosai számára és nagyságára. A tag-

államok úgy rangjuk, mint helyzetük tekintetében a törvény és a szövetség bírósága előtt egyenlők. A szövetség szervezete ennek megfelelőleg monarchikus csak annyiban lehet, amennyiben a szövetség a törvény egysége és egyenlősége alapján önmagát igazgatja.

B) Az egyesült államok egymás területi épségét, valamint lakosságuk kölcsönös jogi egyenlőségét biztosítják.

C) A szövetségbe való belépés önkéntes, szabad a kilépés is, ha az illető tag kötelezettségének eleget tett. Kizárás csak az esetben lehetséges, ha valamelyik tag a szövetségi szerződést megsértette.

D) A szövetségben egyesített államok a többi államokat, kik a szövetségbe még nem léptek be, felhívhatják, hogy ide belépjenek. Belépésre őket azonban kényszeríteni nem lehet.

E) Államszövetségben egyesített államok az összes többi államokat az őket megillető jogokban részesítik, tekintet nélkül arra, hogy az illetők tagjai-e a szövetségnek, vagy sem.

F) Az államszövetségben egyesített népek önszegély, jogos védelem és végszükség fenntartása nélkül elismerik a szövetségi bíróság ítéletét az összes. akár egymásközötti, akár közöttük s a még nem egyesült államok között fennforgó jogvitákban.

G) Az egyesült államok evvel szemben ígérk, hogy egymást minden külső támadással szemben megvédik. Csak a szövetségnek, mint olyannak van meg a béke és a háború joga.

3. Az egyesült államok alkotják a népek bíróságát, az államok összes vitáiban és az egyesülés ellen irányuló jogsértések esetében. A bíróság vizsgálat alapján formális vádra védelem meghallgatása után ítél. Büntetést nem szabhat ki, csak figyelmeztetheti a sértő államot, hogy minő elégtételt tartozik nyújtani, ha tovább is a szövetség tagja akar maradni.

4. Az államok egyesült erejükkel biztosítják a törvényhozás és a bíróság határozatainak keresztülvitelét.

5. Az egyesült államok a törvényhozás és jogszolgáltatás teljesítésére egy *állandó szövetségi tanácsot* alkotnak. A szövetségstanács végzi az igazgatást is. E tanács az államok szuverén vezetőiből áll, kik vagy személyesen, vagy megbízottjaik útján, vesznek részt a szövetségtanácsban. Ide mindegyik állam csak egy képviselőt küldhet, csak egy szavazattal bír.

6. A szövetségstanács az összes népek között a jogállapot megvalósítására törekszik; köteletségének tartja a haladás előmozdítását.

7. A szövetségstanács határozatai csak egyhanguan hozhatók. Ha valamely az összességet érdeklő ügyre vonatkozólag egyhangúság az államok között nem létesül, a többség felhívja a többieket, hogy hozzájuk csatlakozni, vagy a szövetségből kilépni óhajtanak-e? Ha e tekintetben a döntés nem sikerül,

tanácskozás tárgyává teendő: nem helyesebb-e az illető ügy mellőzése, semmint a szövetség felbomlása.

8. A szövetségtanács egyhangúsággal választja a személyeket a törvényhozásba, a bíraskodásra és a végrehajtásra: minők a hadsereg vezetői, a szövetség követei, esetleges vizsgáló biztosok. Ezen személyek azonban a szövetségtanácsnak felelősek.

9. Az államszövetség késznek nyilatkozik az államok között felmerülő viszályokat eldönteni. Nem törekszik terület- vagy hatalomszerzésre: minden népet testvérének tekint, s kész azt kebelébe fogadni.

10. A szerződő államok megállapítják a szövetségtanács székhelyét. Szerző Berlint találná e célra legalkalmasabbnak.

11. Az államok megegyeznek egyuttal a tanácskozás nyelve tekintetében: minden tag jogosítva van a diplomáciai iratokat a közös nyelven kívül a saját nyelvén is szerkeszteni s az alapszerződés is a közös nyelven kívül minden állammal saját nyelvén is közzétetik.

Eddigelé a nemzetek egyesülésével annyiban foglalkoztunk, amennyiben ez politikusok, egyes írók, különösen filozófusok műveiben előfordult.

Az újabb korban azonban e gondolat, a népek szövetségének gondolata, a valóságban is fellépett.

A napoleoni-háborúk befejezése után a rendet helyreállító „Szent-Szövetség” akarta itt a kiegyenlítő szerepet vinni.

A bécsi kongresszus elvileg a forradalom előtti állapotok helyreállításának álláspontjára helyezkedik. Végeredményében azonban a legitimitás elve jelentékeny módosulást szenved.

A négy nagyhatalom: Anglia, Ausztria, Poroszország és Oroszország, melyek Napoleont legyőzték, 1815. november 20-án szövetséget kötnek, melyben arra kötelezik magukat, hogy Franciaországot a régi dinasztia alatt helyreállítják. Franciaország ezekután csatlakozik a szövetséghez.

Európában ezen az alapon egy új főhatalom támad. Ez ugyan nem kormányoz, nem is alkot törvényeket, de bíraskodik, dönt az uralkodók jogszerűsége vagy jogszerűtlensége fölött, határoz az országok határai tekintetében.

A „Szent-Szövetség” politikáját a vallás eszméje hatja át. A hatalmak a keresztyénség aegise alatt egymást segíteni, gyámolítani kívánják s Európa nyugalma s békéjére törek-szenek. Európának a legitimitás alapján történő helyreállítása szintén ezen az eszmén nyugodott. E gondolat azután több kongresszuson, mint az 1818-i veronai, az 1820-i troppai és laibachi kongresszusokon kifejezésre is jutott, a nemzetiségi eszme uralomra jutásával azonban megdőlt, s az európai politika új alapra helyezkedett. A múlt század későbbi éveiben az

államok szorosabb egyesülésére sem az 1856-i párisi, sem az 1878-i berlini kongresszusokon lépéseket nem látunk.

Egyesülések nem ugyan politikai, de gazdasági, közlekedési és közművelődési ügyekben történtek, amennyiben 1863-tól 1914-ig 14 nemzetközi közigazgatási egyesület, minők: világposta egyesület, nemzetközi súly és mérték egyesség, nemzetközi egészségügyi egyezmény stb. létesült, s ezáltal az államok kapcsolata szorosabbá vált.

Hatalmasabb fejlődést nyert a nemzetközi egyesülés gondolata az 1899-i és 1907-i hágai konferenciákon.

Egy nemzetközi választott bíróság megteremtése volt itt a cél. 1899-ben a hatalmak tényleg megállapodtak abban, hogy Hágában egy állandó nemzetközi bíróságot létesítsenek, mely következő módon szerveződik:

Minden hatalom, az egyezmény ratifikálása után legkésőbb három hónapra négy oly egyént jelöl ki, kik úgy a nemzetközi kérdések megítélésében való jártasságuknál, mint magas erkölcsi tekintélyüknél fogva a bírói tisztségre alkalmasak. Az ily módon kijelölt személyek, mint a választott bíróság tagjai *jegyzékbe* foglaltatnak. A bíróság tagjai hat évre neveztetnek ki, mandátumuk azonban megújítható.

Viszály esetén a felek a békebíróság tagjait az állandó névjegyzékből választják, és pedig mindegyik fél kettőt; ezek közös megegyezéssel egy ötödik bírót választanak. Ha a szavazatok megoszlának, az ötödik bíró a Felek közös egyetértésével kijelölt 3. Hatalom választja. Ha erre nézve sem jönne létre megegyezés, mindegyik fél egy külön Hatalmat jelöl ki és az 5. bírót az ekként kijelölt Hatalmak választják meg közös megegyezéssel. Ha két hónapi határidő alatt ez a két Hatalom sem tudna megegyezni, az általuk kijelölt négy egyén közül sorshúzás dönt.

A Hatalmak kötelességüknek tekintik, hogy a viszálykodó Feleket az állandó nemzetközi választott bíróságra figyelmeztessék.

A bíróság mellett a Hágában székelő diplomáciai képviselőkből a németalföldi állam külügyminiszterének elnöklete alatt egy *kormányzó tanács* alakított.

A nemzetközi közösség továbbfejlesztését látjuk legújabbban az 1919-i versaillesi békében, a „Nemzetek Egyességokmányában”.

A békeszerződés az államokat két csoportba sorozza. Megkülönböztet *Szövetséges és Társult Főhatalmakat* és *Hatalmakat*. *Főhatalmak*: az Északamerikai Egyesült Államok, a Brit birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán. *Hatalmak*: Belgium, Kína, Kuba, Görögország, Nikaragua, Panama, Lengyelország, Portugália, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén állam, Sziám és Cseh-Szlovákország. A Brit birodalom egyes

részei (Kanadai Dominium, Ausztráliai Commonwealth, Újzélandi Dominium, Délafrikai Unió, Indiai Császárság) a szerződésben külön szerződő felek gyanánt szerepelnek.

A népszövetség tagjai kétfélék: *eredeti*, vagyis oly tagok, kiket az egyességokmány ily tagokul megjelölt, illetve az egyességokmányokhoz való csatlakozásra meghív. A másik csoportba a meghatározott feltételek mellett *később felvett államok* tartoznak. Valamely állam nevezetesen a népszövetség tagjává csakis úgy válhat, ha a népszövetségi közgyűlés kétharmad része ehhez hozzájárul, feltéve, hogy az illető állam hathatós biztosítékot nyújt abbéli őszinte szándékáról, hogy kötelezettségét teljesíteni fogja. A népszövetségből két évi előzetes felmondás után bármely állam kiléphet.

A népszövetség működését a *közgyűlés és tanács* útján fejt ki, melyek mellett egy *állandó titkárság* szerepel. Ezek a népszövetség főszervei.

A *Közgyűlés* (l'assemblée) a szövetség tagjainak képviselőiből áll. A közgyűlés ülésén a szövetség minden egyes tagjának csak egy szavazata és legfeljebb három képviselője lehet. Ülését meghatározott időközökben s ha a körülmények kívánják, más időben is, a szövetség székhelyén vagy más kijelölt helyen tartja. Ülésén minden oly ügyel foglalkozhat, mely a szövetség működésének körébe esik, vagy a világbékét érinti.

A *Tanács* a szövetséges és társult Főhatalmak képviselőiből, továbbá a Szövetség más (eredetileg) *négy* tagjának képviselőiből áll. A szövetségnek ezt a négy tagját a közgyűlés saját tetszése szerint időről-időre jelöli ki.¹

A közgyűlés többségének hozzájárulásával a Tanács a szövetségnek más tagjait is kijelölheti avvégből, hogy ezentúl az ő képviselői is állandó tagjai legyenek a Tanácsnak; ugyanily hozzájárulással a Tanács felemelheti a szövetségi tagoknak számát, akiknek a Közgyűlés a Tanácsban képviseleti jogot ad.

A Tanács oly időpontokban, amint azt a körülmények megkívánják, de évenként legalább egyszer vagy a szövetség székhelyén, vagy más kijelölt helyen gyűl össze.

A Tanács ülésein minden ügyel foglalkozhat, mely a szövetség működésének körébe esik, vagy a világbékét érinti.

A Szövetség célja a bevezetésben általánosságban van tartva:

A) A Szövetség a célból létesült, hogy az a nemzetek együttműködését előmozdítsa, s a nemzetközi békét és biztonságot megvalósítsa, háboruk indítását gátolja, nyílt, igazságos és becsületes nemzetközi összeköttetés fenntartására törekedjék, a nemzetközi jog betartására a kormányokat kötelezze, a szervezett népeknek egymás közötti érintkezésükben az igazság uralmát és mindennemű szerződéses kötelezettségeknek betartását biztosítsa.

¹ Ma kilenc a választott tanácstagok száma.

E szempontból a Szövetség tagjai mindenekelőtt elismerik, hogy a béke fenntartása megköveteli a nemzetek fegyverkezésének csökkentését, addig a legalacsonyabb fokig, amely az állam biztonságával és nemzetközi kötelezettségeknek közös eljárás útján megvalósítandó kikényszerítésével még összeegyeztethető. A Tanács a csökkentés terveit minden egyes állam földrajzi fekvésének és különös körülményeinek figyelembevételével elkészíti. Az említett terveket tízévenként újabb vizsgáltnak kell alávetni.

A Szövetség tagjai kötelezik magukat arra, hogy a Szövetség valamennyi tagjának területi épségét és jelenlegi politikai függetlenségét tiszteletben tartják és minden külső támadással szemben megóvják. Ha ily támadás veszélye bekövetkezik, a Tanács megfontolás alá veszi, miként kellene a megállapított kötelezettséget teljesíteni.

Kimondatik: „hogy minden háború, vagy háborúval való fenyegetés, akár közvetlenül érinti a Szövetség valamelyik tagját, akár nem, a Szövetséget a maga egészében érdeklő ügy, a Szövetségnek kötelessége, hogy a béke fenntartására szükséges minden intézkedést megtegyen. E célból Főtitkár a Szövetség bármely tagjának kérelmére haladéktalanul összehívja a Tanácsot.”

A további intézkedések az államok között felmerülő viszályok elintézésére vonatkoznak.

Az egyezmény 12. cikke ugyanis kimondja, hogy: „A Szövetség összes tagjai megállapodnak abban, hogy a közöttük felmerülő vitás kérdéseket, melyek szakadáshoz vezethetnek, vagy választott bíróság, vagy a Tanács vizsgálata alá bocsátják. Megegyeznek továbbá abban, hogy semmi esetben sem kezdenek háborút előbb, mint három hónappal a bíróság ítélete vagy a Tanács jelentése után. A választott bírák megfelelő időn belül kötelesek ítéletet hozni, a Tanács pedig hat hónapon belül terjeszti elő jelentését.

A Szövetség tagjai megállapodnak abban, hogy, ha közöttük oly vitás eset merül fel, mely nézetük szerint választott bírósági döntésnek vethető alá és amely diplomáciai úton kielégítő módon nem intézhető el, az ügyet a maga egészében választott bíróság elé terjesztik.

A Szövetség tagjai kötelezik magukat, hogy híven végrehajtják a hozott ítéletet és nem indítanak háborút a Szövetség olyan tagja ellen, amely az ítéletnek aláveti magát. Abban az esetben, ha az ítéletet az elítélt Állam nem hajtaná végre, a Tanács az ítélet érvényesítésére megfelelő intézkedéseket indítványoz.

Ha a Szövetség tagjai között olyan vitás eset merül fel, mely szakadásra vezethetne és amely, mint szerződések értelmezése, valamely ténynek megállapítása, nem esik választott

bírószági eljárás alá, a Szövetség tagjai megegyeznek abban, hogy az ügyet a Tanács elé terjesztik. A Tanács a vitás kérdés kiegyenlítésére törekszik. Ha törekvései eredményesek, a vonatkozó tényállást a szükséges magyarázatokkal és az elintézés módjával együtt a legrövidebb idő alatt közli a nyilvánossággal oly mértékben, amint azt célravezetőnek tartja. Ha a vitás esetet nem lehetett elrendezni, akkor a Tanács egyhangú vagy többségi határozat alapján meghozza és nyilvánosságra hozza jelentését, amelyben közli a vitás eset tényállását és azokat az indítványokat, melyeket az eset megoldására nézve méltányosaknak és megfelelőeknek talál. A Szövetség tagjai kötelezik magukat, hogyha a Tanács jelentését, a vitában álló felek képviselőinek szavazatát nem számítva, a tagok egyhangulag elfogadták, egyik olyan fél ellen sem viselnek háborút, amelyik a jelentésben ajánlott megoldást elfogadja. Ha a Tanácsnak nem sikerül minden tagját — a vitában álló felek kivételével — jelentésének egyhangú elfogadására bírni, a Szövetség tagjai fentarthatják maguknak azt a jogot, hogy aképen cselekedjenek, amint azt a jog és igazság érdekében szükségesnek látják.

A Tanács minden ügyben a vitás eseteket a Közgyűlés elé terjesztheti, illetve a felek kérésére a Közgyűlés elé kell terjesztenie. A Közgyűlés olyan jelentésének, amelyet a Tanácsban képviselt szövetségi tagok jóváhagyásával és a Szövetség többi tagjai többségének hozzájárulásával — minden esetben a vitában álló felek kivételével — hoztak, ugyanaz a hatálya van, mint az olyan jelentésnek, amelyet a Tanács összes tagjai — kivéve a felek képviselőit — egyhangulag elfogadtak.

Ha a Szövetség valamely tagja a megállapodások ellenére a döntést háború útján keresi, azt a tagot ipso facto olyannak kell tekinteni, mintha háborús cselekményt követett volna el a Szövetség valamennyi többi tagja ellen. Ez utóbbiak kötelezik magukat, hogy az ilyen Állammal minden kereskedelmi és pénzügyi összeköttetést haladéktalanul megszakítanak, saját állampolgárai és a szerződésszegő Állam polgárai között minden érintkezést betiltanak és minden pénzügyi, kereskedelmi vagy személyes összeköttetést megszüntetnek a szerződésszegő és minden más Állam polgárai között tekintet nélkül arra, hogy a másik Állam a Szövetség tagja-e vagy sem.

A Szövetség tagjai megegyeznek abban, hogy a megvalósítandó pénzügyi és gazdaságügyi intézkedésekben egymást kölcsönösen támogatni fogják; ép így támogatják egymást a védekezésben minden olyan külön intézkedés ellen, amelyet a szerződésszegő Állam valamelyikükkel szemben alkalmaz; valamint megfelelő intézkedéseket fognak tenni arra nézve, hogy az ő területükön átvonulhassanak bármely szövetségi tagnak oly haderői, melyek a szövetségi megállapodások betartásának biztosításában közreműködnek. Minden tag, amely a Szövet-

ségből folyó bármely kötelezettséget megsért, a Szövetségből kizárható. A kizárás a Tanácsban képviselt valamennyi többi Szövetségtagnak szavazata alapján történik.

Ha két olyan Állam között, melyek közül csak az egyik, vagy egyik sem tagja a Szövetségnek, vitás eset merül fel, a Szövetségbe nem tartozó Államot vagy Államokat fel kell szólítani, hogy a vitás kérdés megoldása céljából a Szövetség tagjaira nézve megállapított kötelezettségnek vessék alá magukat. Ha a felszólításnak eleget tesznek vagy választott bíróság ítélt, vagy a Tanács vizsgálata alá bocsáttatik az ügy. Ha a felszólítás ellenére mindkét fél vonakodik a Szövetség tagjaira rótt kötelezettségeket a vitás eset elintézésénél elfogadni, a Tanács minden oly intézkedést és indítványt tehet, amely az ellenségeskedés megelőzésére és a vita megoldására alkalmas.

Amennyiben a szerződés intézkedései másképen nem szólnak, a Közgyűlésnek vagy a Tanácsnak bármely ülésén a határozatokat az ülésen képviselt szövetségi tagok egyhangú hozzájárulásával kell hozni. Eljárási kérdésben — ideértve az egyes ügyek megvizsgálására szolgáló bizottságok kiküldetését is — a Közgyűlés vagy a Tanács határoz, mégpedig az ülésen képviselt szövetségi tagok szótöbbségével.

A Közgyűlésnek és a Tanácsnak első ülését az Észak-amerikai Egyesült Államok elnöke fogja összehívni.

Az állandó Titkárság a Szövetség székhelyén működik. A főtitkárból, megfelelő számú titkárból s egyéb személyzetből áll ez. Az első főtitkár: *Sir Drummond Jakab Eric*. Jövőben a főtitkárt a Tanács nevezi ki. A titkárokat s a többi személyzetet a főtitkár nevezi ki, a Tanács hozzájárulásával. A titkárság költségeit a Szövetség tagjai viselik.

A Szövetség székhelye *Genf*. A Tanács azonban elhatározhatja, hogy a Szövetség székhelyét máshová áthelyezi.

A Szövetség tagjainak képviselői és a Szövetség hivatalnokai — a Szövetség ügyének ellátása alatt — a diplomáciai személyek kiváltságaiban és mentességeiben részesülnek. A Szövetségnek vagy hivatalnokainak, vagy az üléseken résztvevő képviselőknek használatában álló épületek és ingatlanok sértetlenek.

* * *

A fentiekben fejtettük ki azokat a kísérleteket, melyek eddigelé a nemzetek, államok egységesítésére, viszályok elintézésére, közöttük a béke megvalósítására történtek.

Vizsgáljuk közelebbről a legújabb kísérletet, azt, amely a „Nemzetek Szövetségének” Egyességokmányában van lefektetve.

Az ezen alapon létrejövő szövetség, *államszövetség* jellegével bír.

Bizonyos feladatok megvalósítását célzó oly egyesülése ez az államoknak, melynél külön főhatalom nem létesül ugyan,

de az egyesülés feladataiként jelentkező célok elérésére már külön szervek vannak. Ilyen szervek az Egyességokmányban — mint láttuk — a *Közgyűlés* és a *Tanács*. Mindakettő határozó és rendező szervként jelentkezik. Külön végrehajtó hatalmi szervezet nincs. A rendelkezéseket egy hatalom megbízás folytán vagy az összes hatalmak együttműködve hajtják végre. Egy külön bíróság azonban már creáltak. E tekintetben az Egyességokmány 14. cikke ugyan még csak tervezet készítését helyezi kilátásba. Az *Állandó Nemzetközi Bíróság* tervezete el is készült s a Szövetség genfi közgyűlése azt 1920. december 13-án tartott ülésében el is fogadta.

A bíróság 11 rendes és 4 póttagból áll; de felemelhető a rendes bírák száma 15-re, a pótbíróké 6-ra. Határozatait a bíróság teljes ülésben hozza, melyen legalább 9 bírónak jelen kell lenni.

A bírák, tekintet nélkül állami hovatartozandóságukra, 9 évre választatnak. Megválasztott az lesz, ki a Közgyűlésben és a Tanácsban többséget kap. A bíróság elnökét a tagok 3 évre választják. A bírók elmozdíthatatlanok s működésük tartama alatt a területenkívüliség kiváltságát élvezik. A bíróság székhelye: *Hága*.

Hatásköre e bíróságnak egyébként kiterjedne minden, a felek részéről elébe terjesztett nemzetközi vitás esetre. De véleményt fog ez ezenkívül nyilvánítani minden olyan vitás esetben és kérdésben, melyet a Tanács vagy a Közgyűlés hozzáutal.

Az itt leírt állami egyesülés állandó jellegűnek céloztatik, amennyiben a Közgyűlés periódikusan, habár nem meghatározott időben megismétlődnek. A Tanács oly időpontokban, amint ezt a körülmények megkívánják, de *évenként legalább egyszer* összeül.

Mindezen intézmények külön törvényhozó hatalomként mindazáltal nem jelentkeznek. Különösen ami a Közgyűlést illeti, ez elsősorban nem szabály alkotására hivatott szerv, mint inkább bizonyos szorosan körülírt és meghatározott ügyek vezetésére és irányítására rendelt intézmény, tehát *inkább kormányzó, mint rendelkező* alakulat. Ugyanolyan jellegű a *Tanács* is, mely mint a Közgyűlés bizottsága szerepel. De még más tekintetben sem tartható a Közgyűlés önálló külön jogalanyisággal bíró szervnek, amennyiben tatározatai csak egyhangulag hozhatók s csak a határozat végrehajtásának módozatai, azok keresztülvitele tekintetében fordulhat elő szótöbbség. Együttes és nem közös megegyezés forog itt fenn.

Az egyesülés államszövetségi jellegét különben az is biztosítja, hogy minden államnak joga van a Szövetségből két évi felmondás után kilépni.

Az ügyeknek ritkasága, azok csekély köre, melyekre az államszövetség hatásköre kiterjed, eredményezi, hogy itt nem önálló állami alakulatról, — szövetséges államféléről — van szó.

Míg az államnál, s így minden államhoz hasonló alakulatnál elsősorban a külső védelem, — a harc és a támadás — az a kör, amelynek kedvéért az alakulat létesül és fennmarad, itt elsősorban a belső viszályok elintézése, a választott bírósági eljárás az a tevékenység, mely a Népek Szövetségénél előtérbe lép, s melynek szempontjából ez alakulat mindenekelőtt létesült.

De ezenkívül a végrehajtó hatalom szervei sincsenek oly módon kiképezve, amint azoknak egy egységes alakulatnál jelentkezniök kellene, úgy, hogy még az államszövetségi forma sem lép itt fel a maga tisztaságában.

Hiányoznak itt még egy szorosabb kapcsolat előfeltételei. De eltekintve ettől, ez új alakulat berendezését nézve is, tökéletlen és hiányokat mutat.

Az alakulat mindenekelőtt nem egyenrangú tagoknak gyülekezete, hanem a győző „szövetséges és társult Főhatalmak” supremáciájának megvalósítása. Épúgy, mint a napoleoni háborúk után a „Szent-Szövetség” a „pentarchia.” Európa felett gyámkodást, fennhatóságot gyakorol, akként fejt ki hatalmát most is 5 főhatalom.

Áll e megállapítás a *Közgyűlésre* vonatkozólag is.

Ámbár itt minden állam csak egy szavazattal bírna, a Brit birodalom, midőn tartományai: mint Kanada, India stb. szavazattal rendelkeznek, tulajdonképpen hét szavazattal bír.

Ugyanez áll a ma 14 tagból álló Tanács tekintetében: az 5 Főhatalom itt is dominál a többi bevont hatalom felett.

De mindettől eltekintve, hiányoznak azok a kellékek, melyek egy igazi nemzetek szövetségének megállapítását lehetővé tennék.

Államok igazi szövetségének előfeltétele, előfeltétele az állandó békének, a *demokratikus* állami berendezés. Kétségtelen ugyan a nép ingatagsága, határozatlansága, de azért bizonyos, hogy egy demokratikus állam kevésbé harcias, mint akár a monarchikus, akár az arisztokratikus. Emezeknél az egyesek kevésbé vannak kitéve a harc viszontagságainak, mint amazoknál. Magában az állam kebelén belül kell tehát megvalósulni azoknak az előfeltételeknek, amelyek megvalósulván, az államok igazi szövetségét is lehetővé teszik.

Előfeltétele továbbá az államok igazi szövetségének az abszolút hatalmi államnak *jogállammá* leendő átalakulása.

Az abszolutista államot a XVIII. század folyamán mindinkább áthatja a jog s midőn az állam jogállammá vált, ezzel fejlődése még nem állott meg. Új korszaknak kell utána következni, melyben a jog uralma nem áll meg az állam határainál, hanem ahol a jog uralmát az államokkal szemben, azok felett

is, érvényesíteni akarja. E változás azonban csak lassan következik be.

Csak midőn az államok kialakulása teljesen befejeződik, midőn azok az elzárkózottság, a túlzó önérvényesülés korszakát túlhaladják, akkor érvényesülhet közöttük a jognak eszméje, mely azután az államokat egy egységes nagy egészbé össze is foglalja.

Miként a vallási háborúkból a felekezeti türelmesség gondolata alakult ki, ekként fog a nemzeti eszméből egy nemzetek feletti, egy nemzetközi eszme kiképződni. Ezáltal a nemzeti eszme még nem szűnik meg; csak egy hatalmasabb kapcsolatba illeszkedik be. Ugyanazok az eszmék, melyek a jog uralmához az államban elvezettek, kell, hogy a nemzetközi közösségben is diadalra juttassák a jognak az uralmát.

Az államban a *nép részvétele* a közéletben, az *emberi jogok elismerése* és az *állami hatalmak megoszlása* alkották azokat az oszlopokat, melyeken a jogállam felépült. Emitt a nemzetközi közösségben a *népek solidaritásának* gondolata, a *nemzetek önrendelkezési joga* és a hatalmak megoszlásának elve lesznek azok az alapok, melyen az új alakulat a nemzetek közössége, a világbéke felépül.

Különösen a megfelelő szerveképződés egy *szabályalkotó, végrehajtó és bírói* szervnek a kialakulása fontos a nemzetközi jogban; sem a kormányok, sem a diplomaták nem jelentkezhetnek a népek szövetségében döntő tényezőként.

Arról kell gondoskodni azután, hogy e szabályalkotó szerv magukból a nemzetekből kerüljön ki, ne pedig a mindenkor esetleges kormányok véletlen és szeszélyes műve legyen az.

Egy ilyen, a nép kebeléből kialakuló szerv rendező működése és szabályalkotási tevékenysége sokkal nagyobb garantiát nyújtana a tekintetben, hogy határozatait nem egyoldalú önző érdekek vezetik, hanem az összeség javát, a közérdeket tartja szem előtt.

Mindenekelőtt szükséges azonban egy pártatlan, a jog és igazság eszméje által teljesen áthatott bíróság létesítése, mely kellő tekintéllyel is bír, hogy határozatait azután végrehajttassanak.

Ilyen szervek létesülése esetén meg fog valósulni a béke, a jog és az igazság uralma a földön.

1438-1467